

Υποστήριξη Επαγγελματικής Μάθησης στην Κύπρο: Διαπιστώσεις και Μελλοντικές Προοπτικές

Μιχαλίνος Ζεμπύλας
25 Ιουνίου 2020

Μια προσωπική νότα ως ξεκίνημα...

- Η εμπειρία μου ως προέδρου της Επιτροπής για τη Διαμόρφωση Ενιαίας Πολιτικής για την Επαγγελματική Μάθηση των Εκπαιδευτικών (2015)
- Από τότε, έχει γίνει τεράστια πρόοδος...
- ΑΛΛΑ, υπάρχει ακόμη πολύς δρόμος να διανύσουμε...
- Η πανδημία και η σημασία της **συναισθηματικής ενδυνάμωσης** των εκπαιδευτικών

Άξονες παρουσίασης

- Η σημασία της επαγγελματικής μάθησης των εκπαιδευτικών (professional learning): τι μας λέει η βιβλιογραφία
- Η φιλοσοφία για την Επαγγελματική Μάθηση στην Κύπρο
- Πρακτική εφαρμογή: τάσεις που καταγράφηκαν στους ενδιάμεσους απολογισμούς υποστηρικτών/τριών και στα posters των σχολείων
- Μελλοντικές δυνατότητες, προοπτικές, προκλήσεις, ιδιαίτερα μετά την πανδημία του Covid-19...

Η σημασία της επαγγελματικής μάθησης των εκπαιδευτικών: Ερευνητικά δεδομένα (1)

1. Ο **εκπαιδευτικός** είναι ο σημαντικότερος παράγοντας στην προσπάθεια βελτίωσης των μαθησιακών αποτελεσμάτων των μαθητών/μαθητριών.
2. Η **συνεργασία** μεταξύ των εκπαιδευτικών είναι από τους σημαντικότερους παράγοντες επιτυχίας στις προσπάθειες για αλλαγή και μεταρρύθμιση (Hargreaves & O'Connor, 2017).

Ερευνητικά δεδομένα (2)

- Τα εκπαιδευτικά συστήματα που έχουν σταθερά πολύ καλά μαθησιακά αποτελέσματα, είναι αυτά στα οποία η κουλτούρα μάθησης των εκπαιδευτικών εντός του σχολείου, είναι **ανεπτυγμένη** και **συνεχής** (Jensen et al., 2016).
- Το ζητούμενο είναι να αφιερώνεται **περισσότερος χρόνος εντός του σχολείου** για αποτελεσματική επιμόρφωση, για ουσιαστική και με νόημα αλληλεπίδραση μεταξύ των εκπαιδευτικών, για μάθηση μεταξύ τους (Jensen, Sonnemann, Roberts-Hull, & Hunter, 2016, Hoaglund, Birkenfeld & Box, 2014).
- Η **επαγγελματική συνεργασία** μεταξύ των εκπαιδευτικών, αποτελεί την νέα προοπτική για αλλαγή και βελτίωση στην εκπαίδευση (Hargreaves, 2017).
- Τα μαθησιακά αποτελέσματα των παιδιών είναι καλύτερα, στην περίπτωση της ενεργού επαγγελματικής μάθησης στο σχολείο και της συνεργασίας (Hargreaves, 2017).

Με απλά λόγια...

- Οι εκπαιδευτικοί μαθαίνουν καλύτερα εντός του σχολείου τους.
- Είναι σημαντικό να προσφέρονται ευκαιρίες ανάπτυξης ΜΕΣΑ στο σχολείο και την τάξη, στη βάση πραγματικών αναγκών.
- Η μάθηση μεταξύ εκπαιδευτικών (peer learning) πρέπει να είναι εστιασμένη - κοινότητα μάθησης.
- Να υπάρχει επικέντρωση στα σημαντικά και ουσιαστικά, σε αυτά που θα φέρουν βελτίωση.

ΣΥΝΕΠΩΣ...

Η ευθύνη για την ποιότητα της εκπαίδευσης δεν αποτελεί ζήτημα του/της κάθε εκπαιδευτικού ατομικά. Αφορά **συνολικά την κουλτούρα του σχολείου**, που είναι συνισταμένη πολλών παραμέτρων και εξαρτάται από αυτήν.

- Συλλογική δράση
- Κοινά ενδιαφέροντα
- Δημοκρατικός και ανοικτός διάλογος
- Από κοινού αναζήτηση της αλλαγής (στρατηγική)

Η φιλοσοφία για την Επαγγελματική Μάθηση στην Κύπρο

Θεσμοθετημένο πλαίσιο εργασίας:

- Πραγματοποιείται κυρίως σε σχολική βάση (αλλά μπορεί να πάρει διάφορες μορφές).
- Καταρτίζεται Σχέδιο Δράσης ΕΜ της σχολικής μονάδας.
- Αναλαμβάνονται συγκεκριμένες δράσεις εντός της σχολικής μονάδας.
- Υπάρχει σύνδεση της ΕΜ με τη διδασκαλία/μάθηση.
- Υπάρχει σύνδεση της ΕΜ με την κοινότητα μάθησης των εκπαιδευτικών.
- Λειτουργική σύνδεση του Σχεδίου Δράσης για την ΕΜ με το Σχέδιο Βελτίωσης του σχολείου

Σχέδιο Βελτίωσης

Δράσεις
υλοποίησης σε
διάφορα επίπεδα
(προγράμματα,
συνεργασίες)
κ.ά.)

Επ. Μάθηση
εκπαιδευτικών

Διδασκαλία και
Μάθηση

Γιατί είναι σημαντικό το Σχέδιο Δράσης Επαγγελματικής Μάθησης;

- Διαμορφώνεται στο σχολείο μια δυναμική συλλογικής δράσης, δηλαδή οι εκπαιδευτικοί συγκροτούν σταδιακά μια ομάδα με κοινά ενδιαφέροντα και αναζητήσεις σε ένα πλαίσιο κοινής δράσης.
- Στην προοπτική ενός δημοκρατικού ανοικτού στην κοινωνία σχολείου, όλες οι ομάδες που εμπλέκονται στη λειτουργία του αναζητούν από κοινού το νόημα της αλλαγής, αλλάζοντας ουσιαστικά μέσα από τέτοιες πρακτικές την κουλτούρα του σχολείου (Τσάφος, 2018).

Ανώτερος σκοπός: Η δημιουργία επαγγελματικής κοινότητας μάθησης μέσα στο σχολείο (Professional learning community)

- Οι εκπαιδευτικοί εμπλέκονται σε συνεχή διάλογο.
- Εξετάζουν τις δικές τους πρακτικές, σε σχέση με τα αποτελέσματα των μαθητών/μαθητριών τους.
- Αναπτύσσουν και εφαρμόζουν πιο αποτελεσματικές τεχνικές, παράγουν γνώση και εμπειρία.
- Επιχειρείται **αλλαγή κουλτούρας μάθησης** και νοοτροπίας συμμετεχόντων/ουσών (ΥΠΠΑΝ, ΠΙ, συνεργατών, ηγετών σχολείων, εκπαιδευτικών, γονέων, μαθητών/μαθητριών).

Κριτήρια επιτυχίας της κοινότητας μάθησης εντός του σχολείου

1. Εμπιστοσύνη μεταξύ των εκπαιδευτικών
2. Συνεργασία και θετικό κλίμα - Αυθεντικότητα στη συνεργασία
3. Επικέντρωση στις ανησυχίες των ίδιων των εκπαιδευτικών (σχετικά και πρακτικά ζητήματα)
4. Αξιοποίηση των ικανοτήτων/προσόντων των ίδιων των εκπαιδευτικών
5. Διατύπωση σαφών και απλών στόχων
6. Λογοδοσία και συλλογική ευθύνη/συλλογική «αμοιβή»
7. «Μετρήσιμα» αποτελέσματα και παρακολούθηση της προόδου

Τάσεις που καταγράφηκαν στους ενδιάμεσους απολογισμούς υποστηρικτών/τριών ΠΙ και στα posters των σχολείων

1. Τα σχολεία συνειδητοποιούν τη σημασία του Προγράμματος στη «στοχοπροσήλωση» σε μια θεματική και τη σημασία της διερεύνησης των οπτικών των άλλων.
2. Συχνά όμως παρατηρείται διοργάνωση πληθώρας επιμορφώσεων που χαρακτηρίζονται από δυστοκία στην μετεξέλιξή τους σε δράσεις ή στη διασύνδεσή τους με ευρύτερα θέματα παιδαγωγικά (π.χ. καλλιέργεια προφορικού λόγου και συσχέτισής του με θέματα διαφοροποίησης της διδασκαλίας).
3. Απασχολεί ιδιαίτερα η εφαρμογή της δράσης σε σχέση με το μέγεθος του σχολείου (π.χ. περιορισμένη συμμετοχή σε μεγάλα σχολεία δευτεροβάθμιας) ή ο περιορισμένος χρόνος για συντονισμό και αναστοχασμό σε μικρά σχολεία.
4. Επιδιώκεται άνοιγμα των τάξεων του σχολείου, αλλά απασχολεί το ζήτημα της δικτύωσης σχολείων που έχουν κοινά θέματα, καθώς και της επίδρασης που έχει τελικά το Πρόγραμμα στη ζωή του σχολείου και στα παιδιά.

Ερωτήματα που μπορεί να βοηθήσουν τα σχολεία στον προγραμματισμό της ΕΜ

1. Πώς η κάθε επιμόρφωση που προγραμματίζεται συνεισφέρει στο Σχέδιο Δράσης της Επαγγελματικής Μάθησης της σχολικής μονάδας; Ποια είναι η προστιθέμενη της αξία (added value);
  - Πώς ακριβώς διασυνδέεται η δράση/επιμόρφωση που προγραμματίζεται με συγκεκριμένα παιδαγωγικά θέματα; (π.χ. Πώς μια επιμόρφωση/δράση για καλλιέργεια του προφορικού λόγου μπορεί να ενταχθεί στα πλαίσια της διαφοροποίησης της διδασκαλίας;)
2. Πώς μπορεί να οργανωθεί η εφαρμογή μιας δράσης σε μεγάλα σχολεία, ώστε να συμμετέχουν περισσότεροι εκπαιδευτικοί;
3. Πώς μπορούν πρακτικά να δημιουργηθούν «ζώνες αναστοχασμού» των εκπαιδευτικών στο πρόγραμμα του σχολείου;
4. Με ποιο τρόπο μπορεί να ενισχυθεί η δικτύωση σχολείων που έχουν κοινά θέματα;
5. Τι δεδομένα υπάρχουν για να καταγραφεί τεκμηριωμένα και επιστημονικά η επίδραση που έχει η ΕΜ στα μαθησιακά αποτελέσματα του σχολείου;

Συμμετοχή στο Mentimeter

**Σκεφτείτε ποιο από τα ερωτήματα αυτά
μπορεί να αποτελέσει το σημείο
εκκίνησης για την ΕΜ τη νέα σχολική
χρονιά εντός ή εκτός ΥΕΜ.**

Προκλήσεις της ΕΜ

- **Ανάγκη αποφόρτωσης του σχολείου** από πολλές απαιτήσεις και επιμονή στα «ουσιαστικά» – σεβασμός στις ανάγκες και ιδιαιτερότητες σχολείων και εκπαιδευτικών – **διευκόλυνση επικοινωνίας και αναστοχασμού** (ο ρόλος της σχολικής ηγεσίας)
- Ανάγκη προώθησης και διευκόλυνσης νέων και πολυμορφικών **καναλιών επικοινωνίας** μεταξύ των εκπαιδευτικών (κοινοτήτων μάθησης, ηλεκτρονικά και μη)
- Ανάγκη **συνεχούς διαμορφωτικής παρακολούθησης των διαδικασιών της ΕΜ** και διαχρονική διερεύνηση των αναγκών, ώστε να επισημαίνονται οι τρέχουσες ανάγκες επιμόρφωσης.
- **Η Επαγγελματική Μάθηση είναι το κλειδί για άλλες σοβαρές μεταρρυθμίσεις** (Hargreaves, 2017).

Ψηφιακή κοινωνία - Επαγγελματική Μάθηση εκπαιδευτικών

- Καλλιέργεια δεξιοτήτων του 21^{ου} αιώνα
- Τι μας δίδαξε η εμπειρία της πανδημίας του Covid-19;
- Αξιοποίηση της ψηφιακής τεχνολογίας για τη μάθηση σε καθημερινή και ουσιαστική βάση, όχι περιστασιακά ή εξ ανάγκης
- Το ΠΙ αναπτύσσει προγράμματα ΓΙΑ τις και ΜΕ τις ψηφιακές τεχνολογίες: **Πώς μπορεί να γίνει καλύτερη και αποτελεσματικότερη αξιοποίηση τους στην ΕΜ; Πώς μπορεί να συνεχιστεί η ΕΜ με την αξιοποίηση της τεχνολογίας;** (π.χ. συνεδρίες προσωπικού, επιμορφώσεις προσωπικού με συμμετοχή εκπαιδευτικών/ειδικών από άλλες χώρες, χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης για δημιουργία/προώθηση εκπαιδευτικού υλικού- OECD)

<http://www.oecd.org/education/Supporting-the-continuation-of-teaching-and-learning-during-the-COVID-19-pandemic.pdf>

Αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στη διδασκαλία και μάθηση (επίπεδο ΥΠΠΑΝ, σχολείου, εκπαιδευτικού, μαθητή/τριας)

- Προγράμματα επιμόρφωσης – κεντρικά και στη σχολική μονάδα, διά ζώσης και εξ αποστάσεως
- Διαδικτυακά περιβάλλοντα και εργαλεία μάθησης
- Αποθετήρια με Υποστηρικτικό υλικό
- Αξιοποίηση εμπειριών των εκπαιδευτικών από συμμετοχή τους σε Ευρωπαϊκά προγράμματα ανταλλαγών και επιμόρφωσης

Η συναισθηματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών: Μια ξεχασμένη διάσταση...

1. Αρχικές διαπιστώσεις σε διάφορες χώρες μετά την πανδημία (ανάδειξη του «συναισθηματικού έργου» (emotional labor) των εκπαιδευτικών, ιδιαίτερα σε καταστάσεις κρίσης)
2. Η σημασία της **συναισθηματικής ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών**

→ Πώς εντάσσεται η **συναισθηματική** Υποστήριξη της ΕΜ στο Σχέδιο Βελτίωσης της σχολικής μονάδας;

Το «συναισθηματικό έργο» (emotional labor) των εκπαιδευτικών

- Τεράστια η βιβλιογραφία τα τελευταία 20 χρόνια για το «συναισθηματικό έργο» των εκπαιδευτικών
- Πρόσφατη έρευνα από το Yale με εκπαιδευτικούς: να περιγράψουν τα τρία πιο συχνά συναισθήματα που ένιωσαν εκείνη τη μέρα (τέλος Μαρτίου 2020) → άγχος, φόβος, ανησυχία, συγκλονισμός, λύπη
- Τα συναισθήματα των εκπαιδευτικών έχουν τεράστιες επιπτώσεις στο εκπαιδευτικό έργο (σύνδεση με: επαγγελματική ικανοποίηση, επαγγελματική εξάντληση)

Συναισθηματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών

- Οι εκπαιδευτικοί που συμμετέχουν σε μεταρρυθμίσεις/ΕΜ βιώνουν μια σειρά από συναισθήματα (θετικά και αρνητικά), τα οποία διαμορφώνονται κυρίως μέσα από τον **χρόνο**, **χώρο** και τις **διαπροσωπικές σχέσεις** (Jeffrey and Woods 1996; Little 1996, 2000; van Veen and Slegers 2006; Zembylas, 2004, 2007, 2015).
- Οι τρόποι με τους οποίους οι εκπαιδευτικοί αξιολογούν, ερμηνεύουν, κατανοούν και προσαρμόζουν τις μεταρρυθμίσεις είναι **άμεσα συνυφασμένοι** με τα συναισθήματά τους.
- Κομβικός ο ρόλος της **σχολικής ηγεσίας** (δεν είναι αρκετή η ενίσχυση της συμμετοχικότητας στη λήψη αποφάσεων, είναι σημαντικό να παρέχονται ευκαιρίες για να νιώσουν οι εκπαιδευτικοί ότι έχουν φωνή και λαμβάνεται υπόψη το πώς νιώθουν/σκέφτονται).

Πρακτικά, τι σημαίνουν αυτά;

- Ένταξη της συναισθηματικής ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών στο Σχέδιο Δράσης της σχολικής μονάδας → (Πώς μπορεί να λαμβάνονται υπόψη οι συναισθηματικές καταστάσεις/γεγονότα του σχολείου/των εκπαιδευτικών στο Σχέδιο Δράσης; Πώς μπορεί να ενδυναμωθούν οι εκπαιδευτικοί να διαχειρίζονται συναισθηματικές καταστάσεις;)
- Πλαίσιο της συναισθηματικής ενδυνάμωσης των εκπαιδευτικών: όχι (μόνο) ψυχολογικό, αλλά κοινωνιολογικό/πολιτικό

Βιβλιογραφικές αναφορές για τα συναισθήματα και τη συναισθηματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών (1)

- Chubbuck, S., & Zembylas, M. (2008). The emotional ambivalence of socially just teaching: A case study of a novice urban schoolteacher. *American Educational Research Journal*, 45(2), 274-318.
- Cross, D., & Hong, J. Y. (2012). An ecological examination of teachers' emotions in the school context. *Teaching and Teacher Education*, 28, 957-967.
- Hargreaves, A. (1998). The emotional practice of teaching. *Teaching and Teacher Education*, 14, 835-854.
- Kelchtermans, G. (2005). Teachers' emotions in educational reforms: Self-understanding, vulnerable commitment and micropolitical literacy. *Teaching and Teacher Education*, 21, 995-1006.
- Schutz, P., Cross, D., Hong, J. Y., & Osbon, J. (2007). Teacher identities, beliefs, and goals related to emotions in the classroom. In P. A Schutz & R. Peckrun (Eds.), *Emotions in education* (pp. 223-241). New York: Academic Press.
- Schutz, P., & Zembylas, M. (Eds.). (2009). *Advances in teacher emotion research: The impact on teachers' lives*. Springer: Dordrecht, The Netherlands.

Βιβλιογραφικές αναφορές για τα συναισθήματα και τη συναισθηματική ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών (2)

- Uitto, M., Jokikkoko, K., & Estola, E. (2015). Virtual special issue on teachers and emotions in Teaching and teacher education (TATE) in 1985–2014. *Teaching & Teacher Education*, 50, 124-135
- Van Veen, K., & Slegers, P. (2006). How does it feel? Teachers' emotions in a context of change. *Journal of Curriculum Studies*, 38, 85-111.
- Van Veen, K., Slegers, P., & van de Ven, P-H. (2005). On teacher's identity, emotions and commitment to change: A case study into the cognitive-affective processes of a secondary school teacher in the context of reforms. *Teaching and Teacher Education*, 21(8), 917-934.
- Zembylas, M. (2003). Emotions and teacher identity: A poststructural perspective. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 9, 213-238.
- Zembylas, M. (2007). The power and politics of emotions in teaching. In P. A Schutz & R. Peckrun (Eds.), *Emotions in education* (pp. 293-309). New York: Academic Press.

Σας ευχαριστώ πολύ!